

LECTIA LUI UDROIU PENTRU JUDECATORII DIN CAZUL UDREA – Interventia prescriptiei nu justifica incalcarea dreptului la un proces echitabil. Judecatorul Mihail Udroi u de la Curtea de Apel Oradea: “Jurisprudenta ICCJ este transata: se aplica decizia CCR... ICCJ a explicat ca in absenta unei interventii legislative, situatia concreta de interpretare presupune o respectare a deciziei CCR... Termenele de prescriptie nu stiu in ce masura se compatibilizeaza cu ideea de proces echitabil”

Înainte să ignore o decizie obligatorie a Curții Constituționale a României, judecatorii **Alina Ioana Ilie, Oana Burnel, Anca Alexandrescu și Dan Andrei Enescu de la Înalta Curte de Casație și Justiție** poate ar fi trebuit să îl citească pe colegul lor **Mihail Udroi (foto) de la Curtea de Apel Oradea** ca să înțeleagă faptul că o hotărâre CCR nu poate rămâne neaplicată, iar invocarea prescripției nu poate justifica încălcarea dreptului la un proces echitabil. Udroi (după cărțile cărui mai toți judecatorii învață, inclusiv cei de la ICCJ) a dezbătut această problemă cu ocazia interviului susținut în CSM, în 11 ianuarie 2022, în cadrul concursului de promovare la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Astfel, cu acea ocazie Udroi a explicat cât se poate de limpede că nerespectarea unei decizii CCR constituie abatere disciplinară, dar mai ales că Înalta Curte de Casație și Justiție a transat deja această problemă, stabilind că hotărârea CCR are prioritate față de decizia CJUE.

De asemenea, Mihail Udroi a atras atenția și asupra interpretării date de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) conform căreia o decizie CCR poate fi ignorată în cazul în care există riscul prescripției faptelor. Or, a subliniat Udroi, încălcarea dreptului la un proces echitabil nu este justificată nici măcar de intervenția prescripției faptelor. **“În privința prescripției să știți că termenele de prescripție nu știu în ce măsură se compatibilizează cu ideea de proces echitabil în ceea ce privește durata rezonabilă.** Tocmai de aceea, a spune că las neaplicată o decizie a Curții Constituționale, în considerarea faptului că ar putea interveni o prescripție... Și atenție: prescripția este concepută în sistemul de drept român ca fiind o instituție de drept substanțial. Premisa prescripției este esența infracțiunii. Dacă constat că fapta există, ea constituie infracțiune, următorul palier de raționament este cel al răspunderii penale. Și de-abia atunci... Deci premisa mea este că intervine prescripția atunci când este fapta. Dar procesul penal are ca premisa prezumția de nevinovăție de la cap la coadă”, a susținut Udroi.

Întrebarea punctului de vedere al judecătorului Mihail Udroi de la Curtea de Apel Oradea privind posibilitatea ca o decizie CCR să rămână neaplicată:

“Corina Corbu: Întrebarea vine într-un context destul de complicat și tocmai de aici cred că putem să o formulăm. Dumneavoastră – atât ca judecător de curte de apel, cât și ca potențial judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție, ați fost și sigur veți fi pus în situația de a aplica nu doar normele de drept intern, dar și de a examina conformitatea acestora cu Constituția, cu dreptul Uniunii Europene – uneori de a aplica în mod direct aceste norme, de a aplica în mod direct Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cum v-ați raportat dumneavoastră, în decursul carierei dumneavoastră, la jurisprudența celor trei instanțe specializate (CCR, CJUE, CEDO)? Cum ați apreciat dumneavoastră corelația dintre hotărârile acestora și cum considerați că trebuie să acționați în viitor?”

Mihail Udroi: Din perspectiva jurisprudenței europene, am încercat să aflăm care este ultima dezvoltare jurisprudențială – atât a Strasbourghului (n.r. CEDO), cât și a Luxemburgului (n.r. CJUE). Din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale sau a Înaltei Curți de Casație, soluțiile sunt previzibile.

Ce m-a interesat (citind doctrina în materia modului de interpretare a normelor și a ierarhiei normelor) au fost situațiile sectoriale în care "arbitrii" (arbitrul național din perspectiva constituționalității – Curtea Constituțională – sau arbitrii europeni) nu s-au înțeles în privința interpretării.

Am văzut soluții pe cauza Taricco, în care Curtea Constituțională italiană a discutat cu Curtea de Justiție a Uniunii Europene, ajungând la o soluție comună. Am văzut și soluții din Germania, în care Curtea Constituțională germană a considerat că soluția jurisprudenței luxemburgheze era alta. Dar asta presupune o tradiție constituțională și o tradiție structurată în privința protecției drepturilor fundamentale.

În esență, atunci când e vorba de protecția drepturilor fundamentale, cred că standardul este cel mai ridicat. Dacă Curtea Constituțională ridică standardul în privința protecției drepturilor fundamentale peste standardul minimal rezultând din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului sau din jurisprudența Curții de la Luxemburg, standardul este cel al Curții Constituționale. Dacă conflictul presupune variații de interpretare, lucrurile devin delicate, pentru că acolo soluția nu este de fapt pe ierarhia normelor, ci pe modul în care se aplică de la caz la caz – inclusiv în privința deciziilor Curții Constituționale sau ale instanțelor de contencios european.

De aceea, cred că eu – cel puțin în capul meu –, eu privesc lucrurile, spre exemplu, în perspectiva constituționalității, din următoarea perspectivă: Curtea Constituțională, într-adevăr, are competența de a transa problema conformității legii cu Constituția. Dar problema conformității probei din cauza cu Constituția cred că este în competența judecătorului. Pentru că evaluarea constituționalității probei – ca teorie general dezvoltată în doctrina de drept anglo-saxon, precum și în doctrina de drept continental în privința liceității (n.r. legitimității) probei – presupune aplicarea standardelor europene sau constituționale (raportat la proba, iar nu la norma) de către instanțe. Și atunci instanța trebuie să se raporteze la competențele generale și la limitele stabilite de către instanțele de contencios european, neputând însă să omite funcția Curții Constituționale. **Nerespectarea deciziei Curții Constituționale constituie abatere disciplinară. (...) Aplicarea standardelor și jurisprudenței Curții trebuie să fie făcută la nivelul cel mai înalt al protecției drepturilor fundamentale ale persoanelor prezente în cadrul unei proceduri. Eu, cel puțin, așa m-am raportat la aceste standarde. (...)**

Bogdan Mateescu: Ați spus dumneavoastră că situația este complicată. Este un aparent conflict. Ați spus că a mai fost în Franța, în Italia, în Germania. Suntem aici. Cum procedăm? Nu vorbim despre standarde...

Mihail Udroi: Știu la ce aparent conflict faceți referire, dar în același timp știu și **jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție pe această problemă, care este transată: se aplică decizia Curții Constituționale.** (...) Este chiar de acum două săptămâni o soluție a Înaltei Curți.

Bogdan Mateescu: Aceasta este și părerea dumneavoastră?

Mihail Udroi: Da, pentru că argumentele de interpretare oferite de către [CCR] m-au interesat nu numai din punct de vedere teoretic, ci și ca aplicabilitate practică, pentru că situațiile în care arbitrii nu se înțeleg sunt rare. Tocmai de aceea nu poți să generezi o concluzie pe aceste ipoteze, care sunt de raritate și care presupun diferite

componente de nuante. *Daca in Italia aceasta este o problema de fond, in Romania e o problema de structura institutionala.*

Argumentatia din hotararile Inaltei Curti de Casatie si Justitie pe care le-am citit m-a convins.

Bogdan Mateescu: *In concret, ce spunea Inalta Curte?*

Mihail Udroi: **Spunea ca interpretarea Curtii Constitutionale este cea care trebuie sa primeze in cauza.**

Bogdan Mateescu: *Prin urmare, opinia dumneavoastra este ca se ajunge la ignorarea deciziei CJUE, ca urmare a deciziei Curtii Constitutionale.*

Mihail Udroi: *Nu se ajunge la o ignorare. Inalta Curte chiar a explicat ca in absenta unei interventii legislative, situatia concreta de interpretare presupune o respectare a deciziei Curtii Constitutionale. In absenta unei interventii legislative.*

Bogdan Mateescu: *Curtea de Justitie insasi spune ca nu este necesara o interventie legislativa sau un procedeu constitutional.*

Mihail Udroi: *Sa stiti ca din ultima hotarare... Am citit-o de vreo doua ori... Nu mi-am format o opinie buna in privinta... Nu va ascund: am citit-o de vreo doua ori, am crezut ca nu inteleg bine, am zis ca mai reflectez asupra problemei. De aceea am cautat in jurisprudenta – sa vad: poate a scris-o vreun coleg si e mai lamurita. Dar m-am aplecat asupra ei. Nu mi s-a parut ca genereaza vreo modificare esentiala in privinta jurisprudentei constante a Inaltei Curti in aplicarea deciziilor Curtii Constitutionale, dar (dupa cum am spus si anterior) totul e de reflectat. Pe ipotezele acestea de nisa nu stiu daca are cineva dreptate a priori.*

Plus: ati spus dumneavoastra ca ati citit decizia CJUE. Ma scuzati: daca ma puteti lamuri si pe mine pe doua componente... Eu am citit-o de vreo doua ori si n-am sesizat toate nuantele deciziei. Poate nu inteleg eu...

Bogdan Mateescu: *Problema este foarte delicata, dincolo de vederile noastre. Si sunteti intr-un interviu de promovare la Inalta Curte si cel putin pe mine m-ar fi interesat foarte mult punctul dumneavoastra de vedere.*

Mihail Udroi: *Dar nu am evitat raspunsul. V-am spus: am citit. Nu mi-e clar in ce sens in momentul acesta... Nici n-am avut vreo cauza practica in care s-o aplic, ca sa reflectez la situatia concreta din speta. Dar asa, in abstracto, ca evaluare, n-am o opinie formata la momentul asta. Nu stiu ce a vrut sa spuna Curtea de Justitie in momentul asta, dupa ce am citit hotararea de doua ori.*

Bogdan Mateescu: *Si va spuneam ca va impartasesc dilemele. Si cred ca foarte multi reali profesionisti ai dreptului au aceleasi dileme. Suntem in aceasta situatie. In sistemul judiciar, se discuta despre posibilitatea oricarui judecator de a inlatura de la aplicare o dispozitie neclara intr-o decizie a Curtii Constitutionale si (de ce nu?) o decizie de RIL, daca acel judecator constata ca ar fi contrara dreptului comunitar. Este corecta aceasta opinie din*

perspectiva dumneavoastra? Sau este criticabila? N-as zice daca e corecta... Se sustine?

Mihail Udroi: *Mie mi se pare ca zona de contact cu dreptul Uniunii Europene in speta e uneori foarte delicata, pentru ca a spune ca poti sa lasi neaplicabila norma interna, dar atunci cand exista fapte care aduc atingere bugetului Uniunii Europene si acolo sa poti ignora o decizie a unei jurisdictii de contencios constitutional pe motiv ca e posibil sa intervina prescriptia...*

Bogdan Mateescu: *Cunoastem. Avem aceeasi parere. Cu toti profesionistii dreptului, marturisesc ca si eu am incercat sa inteleg. Nici eu n-am reusit..*

Mihail Udroi: *Ma intreb si eu: cand ne uitam in Constitutie, in scara valorilor prima e viata. Urmatoarea e libertatea. De ce n-ar fi in privinta vietii sau a libertatii?*

Bogdan Mateescu: *Deci aici este vorba de aplicarea art. 47 din Carta (n.r. art. 47 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, privind Dreptul la o cale de atac eficienta si la un proces echitabil)?*

Mihail Udroi: *Da. De aceea v-am spus: eu am dubii de moment de interpretare pragmatica intr-o asemenea solutie. Spre fericire, n-am avut pana in acest moment o cauza in care sa se puna problema de prescriptie, **dar si in privinta prescriptiei sa stiti ca termenele de prescriptie nu stiu in ce masura se compatibilizeaza cu ideea de proces echitabil in ceea ce priveste durata rezonabila. Tocmai de aceea, a spune ca las neaplicata o decizie a Curtii Constitutionale, in considerarea faptului ca ar putea interveni o prescriptie...***

Si atentie: prescriptia este conceputa in sistemul de drept roman ca fiind o institutie de drept substantial. Premisa prescriptiei este esenta infractiunii. Daca constat ca fapta exista, ca constituie infractiune, urmatorul palier de rationament este cel al raspunderii penale. Si de-abia atunci...

Deci premisa mea este ca intervine prescriptie atunci cand este fapta. Dar procesul penal are ca premisa prezumtia de nevinovatie de la cap la coada”.

[* Click aici pentru inregistrarea video a interviului sustinut de Mihail Udroi in fata CSM \(dialogul de mai sus incepe la momentul 11:49\)](#)